

Rijksdienst Caribisch Nederland
OCW

NEDERLANDS

WHAT'S NEW ...

IN CARIBISCH NEDERLANDS ONDERWIJS

4

mei/juni 2015
Nummer 4

2	Colofon	7	Even voorstellen ... Nieuw bestuur Saba Comprehensive School	15	Taalproject Bonaire
3	Voorwoord Hans Kuilder	8	Kinderen willen Sint Eustatius in Madurodam Pink Pony Express	18	MBO Bonaire viert feest
3	Interview met Irene Gould en Wilma Böhm Nieuwe methode wereld- oriëntatie voor Bonaire	10	Transitie naar Engels als instructietaal Over leerlijnen en periodeplannen	19	Basiskwaliteitsnorm behaald! Kolegio San Luis Bertran, Kolegio San Bernardo, Basisschool De Pelikaan
5	Column Zwoegen	12	Studie- en beroepenmarkt Bonaire Reportage	20	Studie of cursus volgen? Dat kan met de Lerarenbeurs!
6	Strengere toelatingseisen Pabo	14	Telefoons en andere digitools in de les	22	Een dag met ... Jefferson Coffie

Dit magazine is een uitgave van RCN/OCW en heeft tot doel om achtergrondinformatie over onderwijsontwikkelingen beschikbaar te maken voor onderwijsprofessionals in Caribisch Nederland en een podium te bieden voor de uitwisseling van kennis en ervaring tussen de eilanden.

Redactie: Hans Kuilder (hoofdredactie), Elaine Marchena (eind)redactie, Janita Monna, Rob Helmink

Column: Johannes de Vlugt

Fotografie: Rob Helmink, Rens van der Hammen, Staysly Goilo

Ontwerp en lay-out: I-Design, Ivonne Zegveld

Drukwerk: One Media Group

Wilt u reageren op de inhoud van dit blad of heeft u suggesties of bijdragen voor een volgende editie? Neem contact op met Elaine Marchena:

elaine.marchena@rijksdienstcn.com

Deadline voor de volgende editie: 24 augustus 2015

IN DE VOLGENDE EDITIE VAN 'WHAT'S NEW'

- Nieuwe ontwikkelingen bij Expertise Centre Education Care Sint Eustatius
- Reportage Mega D Youth Foundation
- Rots & watertraining op Saba
- Voortgang transitie naar het Engels als instructietaal op Sint Eustatius
- En meer!

We beginnen dit keer met heel positief nieuws. Onlangs hebben maar liefst 3 PO scholen op **Bonaire** de basiskwaliteit behaald. Dit zijn Kolegio San Bernardo, Kolegio San Luis Bertran en Basisschool de Pelikaan. Namens het Ministerie van OCW wil ik deze scholen hartelijk feliciteren met deze geweldige prestatie! Een magazine volschrijven is niet eenvoudig, vooral niet als je als redactieteam alle interviews en schrijfwerk tussen de bedrijven door moet doen. Toch is het de redacteurs ook dit keer weer gelukt om u een interessante editie te kunnen voorschotelen. Dit keer onder meer aandacht voor het proces van de studie- en beroepenkeuze, met een weergave van gesprekken met deelnemers en studievoorlichters tijdens de laatste studie- en beroepenmarkt op Bonaire. Op ditzelfde eiland werd onlangs het vijftienjarige bestaan van het mbo gevierd: een goed moment om stil te staan bij de stand van zaken in het beroepsonderwijs op Bonaire: wat gaat er goed en wat zou misschien nog iets beter kunnen.

En op **Sint Eustatius** is de overstap naar het Engels als instructietaal in volle gang. In deze "What's New" de eerste aflevering van een serie over deze transitie, waarin telkens een deelaspect besproken wordt. Dit keer gaat het over de ontwikkeling van leerplannen en periodeplannen, ook wel "curriculumontwikkeling" genoemd.

Op **Saba** is begin dit jaar het nieuwe bestuur van de Saba Comprehensive School aangetreden: in de rubriek "even voorstellen" presenteren zij zichzelf en vertellen iets over hun visie en hun aanpak. Leerlingen van groep 7 en 8 krijgen op Bonaire sinds begin van dit schooljaar Wereldoriëntatie aan de hand van een nieuwe, lokaal ontwikkelde methode: de "Wereldwijzer". Een andere nieuwe publicatie die dit jaar uitkwam en op de eilanden werd verspreid, is de "Reisgids digitaal", vol met tips en weetjes voor het gebruik van digitaal materiaal in de klas. En Sint Eustatius lijkt erin te gaan slagen om – als eerste eiland binnen Caribisch Nederland – in Madurodam te worden opgenomen. Het begon allemaal met een initiatief van ontwerperscollectief "Pink Pony Express", waarin de schoolkinderen via echte verkiezingen konden bepalen welke onderdelen van het eiland straks in Scheveningen in miniatuur te zien moeten zijn.

Ik hoop dat u ook aan deze editie plezier zult beleven. Graag benadruk ik ook hier dat uw ideeën en suggesties voor toekomstige nummers van harte welkom zijn.

NIEUWE METHODE WERELD-ORIËNTATIE VOOR BONAIRE

*Van Koolmees
naar Trupial*

DE LEERLINGEN IN GROEP 5 EN 6 OP BONAIRE KRIJGEN SINDS KORT WERELDORIËNTATIE UIT DE METHODE 'WERELDWIJZER', DIE SPECIAAL VOOR BONAIRE IS ONTWIKKELD. DE GROEPEN 7 EN 8 BEGINNEN IN HET NIEUWE SCHOOLJAAR OOK MET WERELDWIJZER. DE METHODE BASEERT ZICH OP DE KERNDOELEN VAN HET BASISONDERWIJS NEDERLAND EN DE WPO-BES (WET OP PRIMAIR ONDERWIJS BES). DOORDAT DEZE OP SOMMIGE PUNTEN VERSCHILLEN, HADDEN DE SCHOLEN OP BONAIRE EEN TOENEMENDE BEHOEFTE AAN MATERIAAL DAT UITGING VAN HET LEEFGEBIED VAN HET BONAIREAANSE KIND.

Domeinen en thema's

Wereldwijzer gaat uit van 4 domeinen:

1. Mens en Samenleving
2. Natuur en Techniek
3. Ruimte
4. Tijd

Ieder domein heeft 5 thema's, die bestaan uit vier lessen. Per leerjaar zijn er dus 80 lessen.

VOORBEELD VAN EEN THEMA IN 4 LESSEN:

'Ontdekkingsreizigers' is een voorbeeld van een thema binnen het domein 'Tijd' en bestaat uit de volgende vier lessen:

1. De Europeanen gaan op ontdekking: Christoffel Columbus
2. De tweede reis van Columbus
3. Bonaire wordt ontdekt
4. De invloed van de ontdekkingsreizigers op onze eilanden.

Implementatietraject

De docentenhandleiding is een dikke map, die per les het kerndoel en de leerdoelen beschrijft en gedetailleerd ingaat op de manier waarop de stof behandeld kan worden en de hulpmiddelen die daarbij gebruikt kunnen worden. De handleiding geeft per les ook suggesties voor differentiatie. Bij elke les zijn, in het onderdeel 'Woordenschat' moeilijke woorden, zodat de docent hier extra aandacht aan kan besteden.

Een gedegen implementatietraject is volgens Irene en Wilma essentieel voor het succes van een nieuwe methode: "We hebben eerst voor alle leerkrachten van de groepen vijf tot en met acht een bijeenkomst gehouden, waarin we vertelden over de methode, hoe hij in elkaar zit en hoe hij gebruikt moet worden." De leerkrachten van groep vijf en zes krijgen nu een jaar lang 'training on the job', waarbij de ontwikkelaars per docent iedere drie weken in de klas zijn tijdens de wereldoriëntatieles.

Het ontwikkelen van een wereldoriëntatiemethode is volgens Wilma en Irene een dankbare klus. Zij zien de leerkrachten en leerlingen genieten van de materialen. En er wordt in de klassen volop gebruikt gemaakt van de diverse werkvormen en goed gedifferentieerd. "Maar bovenal word ik geraakt door de blije gezichten van leerlingen en de wijze waarop de leerkrachten met Wereldwijzer omgaan", aldus Wilma Böhm. ■

INTERVIEW

IN PLAATS VAN EEN BIOLOGIELES OVER BIJVOORBEELD DE KOOLMEES, AANDACHT VOOR DE TRUPIAL. DE METHODE BEGINT 'DICHT BIJ HUIS', MET BONAIRE, EN ZOEMT ALS HET WARE UIT NAAR DE OMRINGENDE REGIO, EUROPA EN DE REST VAN DE WERELD.

Drijvende krachten achter de ontwikkeling van de methode zijn de onderwijsadviseurs **Irene Gould en Wilma Böhm**. Zij hebben de ontwikkeling van het inhoudelijke deel grotendeels met zijn tweeën opgepakt, waarbij Wilma de rol van projectleider op zich nam. De door Wilma en Irene ontwikkelde teksten worden door het CLU (Centrum voor Leermiddelenstudie) tegen de leerdoelen aangehouden en gecontroleerd op diverse aspecten, zoals aansluiting op de kerndoelen, begripelijkheid van de leerstof voor de doelgroep, variatie in de gebruikte werkvormen, differentiatie etc. Om het materiaal visueel aantrekkelijk te maken, werd een professionele illustrator aangetrokken. De grafische vormgever (werkzaam voor Fundashon Material pa Skol op Curaçao) is uiteindelijk degene die van de tekst en illustraties samen een aantrekkelijk geheel maakt, waarna de boekjes gedrukt worden, bij de Curaçaosche Courant.

De lessen zijn gevarieerd opgebouwd: de leerlingen werken soms in het werkboek of ze lezen in het leerlingenboek. Soms komt er een gastspreker, er wordt gediscussieerd en ze gaan af en toe op excursie. Het lespakket omvat een docentenhandleiding en er wordt ook gebruik gemaakt van het Internet, de Hebri wereldatlas en wandkaarten. De leerlingen krijgen twee keer per week een lesuur (45 minuten) Wereldoriëntatie.

Over Wilma en Irene

Wilma en Irene met de boeken van de methode Wereldoriëntatie

Irene Gould verzorgt vanuit haar bedrijf MultiTask trainingen, coaching en consultancy voor het onderwijs. Zij combineert haar ervaring in het onderwijs met kennis van Onderwijskunde, waarin zij een Masters' graad behaalde. Vanaf 1990 woonde en werkte zij op Curaçao en sinds 2012 op Bonaire. Zij verzorgt trainingen voor docenten, bijvoorbeeld klassenmanagement en toetsconstructie en voor schoolleiders onder meer op het gebied van de didactische organisatie, functioneringsgesprekken, coaching en leidinggeven. Eerder ontwierp zij een online methode voor MBO-docenten.

Wilma Böhm-Sandig werkt al sinds 1978 in het onderwijs. Tot 1995 was zij in Nederland werkzaam, als kleuterleidster, hoofdleidster en schoolleider. Op Bonaire zette zij haar carrière voort als groepsleerkracht en onderwijsbegeleider. In 2004 richtte zij een basisschool op. Momenteel heeft zij een onderwijs consultancy bedrijf, genaamd Olovka. Naast het projectleiderschap voor de methode Wereldwijzer verzorgt zij trainingen en workshops op diverse onderwijsgebieden.

ZWOEGEN

Begin februari nam heel onderwijzend Statia deel aan een assessment: de nulmeting om vast te stellen wat het Engelse startniveau van iedere onderwijsprofessional is. Met dit assessment en de training die er op volgt, bereiden de docenten zich voor op het lesgeven in de Engelse taal.

Toen ik hoorde dat op Sint Eustatius het Engels de instructietaal zou worden, was ik vooral opgelucht. Dat leek me, met mijn beperkte kennis van Caribisch Nederland, inderdaad een logische en belangrijke keus. Dat vind ik nog steeds. In augustus is het zover en tot die tijd is het voor alle betrokkenen hard werken om dat voor elkaar te krijgen.

Zo stond ik op een dinsdagochtend tussen voornamelijk leerkrachten te wachten voor de start van het assessment. Het was een spannende middag. Drie uur lang hebben we zitten zwoegen op het lezen van teksten, het schrijven van een essay en het doen van (rare/moeilijke) invuloefeningen; ik heb in ieder geval zitten zwoegen. Ik vermoed dat ik niet de enige was. Voor veel leerkrachten was het wéér een lange werkdag in een toch al een drukke periode. Over zwoegen gesproken.

Ik werd me er eens en temeer van bewust dat veel veranderingen in het onderwijs op het bord van de leerkracht terecht komen. Terwijl het werken met een groep leerlingen al heel veel van hen vraagt. Dat wordt onderschat. Wanneer we praten over onderwijs, dan gaat het vaak en vooral over de leerling. Gelukkig. Toch denk ik dat het voor iedere professional die direct of indirect bij het onderwijs betrokken is, wel degelijk ook over de leerkrachten zou moeten gaan. Per slot van rekening zijn zij het die vorm geven aan het onderwijs, dag in, dag uit! ■

COLUMN

STRENGERE TOELATINGSEISEN PABO

VOOR LEERLINGEN DIE NA HUN MIDDELBARE SCHOOLOPLEIDING IN NEDERLAND DE PABO (LERARENOPLEIDING) WILLEN GAAN DOEN, GELDEN SINDS KORT STRENGERE EISEN.

Leerlingen met een vwo- of hbo diploma of een afgeronde bachelor pabo kunnen direct instromen. Voor havo- en mbo-studenten geldt, dat ze moeten aantonen genoeg kennis te hebben van de vakgebieden:

- aardrijkskunde
- geschiedenis
- natuur & techniek.

Wanneer heeft een student voldoende kennis van genoemde drie vakken?

- Voor aardrijkskunde is dit het geval als de student hierin eindexamen heeft gedaan
- Voor geschiedenis is dit het geval als de student daarin eindexamen heeft gedaan.
- Voor natuur & techniek voldoet een kandidaat aan de toelatingseisen als hij of zij eindexamen heeft gedaan in één van de vakken natuurkunde, biologie of NLT. (red.: Natuur, leven en technologie).

In de praktijk betekent dit vaak dat mbo- en havo studenten één of meer toelatingstoetsen moeten afleggen om in een pabo-opleiding te kunnen instromen.

Wat betekent dit voor aspirant pabo-studenten uit Caribisch Nederland?

Een diploma van een school in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius of Saba) is een Nederlands diploma. Voor deze diploma's gelden dezelfde regels als voor Nederlandse diploma's. Met een vwo- of hbo-diploma of afgeronde bachelor pabo voldoet een student automatisch aan de toelatingseisen. Studenten met een havo- of mbo-diploma moeten aantonen genoeg kennis te hebben van de drie vakgebieden aardrijkskunde, geschiedenis én natuur en techniek, bijvoorbeeld doordat zij in deze vakken eindexamen hebben gedaan. Dit kan ook door het maken van een toelatingstoets voor één of meerdere vakgebieden. De toetsen moeten zijn gehaald voordat studenten aan de pabo kunnen beginnen. ■

BELANGRIJK

“EEN DIPLOMA VAN EEN SCHOOL IN CARIBISCH NEDERLAND (BONAIRE, SINT EUSTATIUS OF SABA) IS EEN NEDERLANDS DIPLOMA”

v.l.n.r.: La-Toya Charles, Stacey Simmons en Gied Mommers

EVEN

VOORSTELLEN ...

BEGIN DIT JAAR IS HET NIEUWE SCHOOLBESTUUR VAN DE SABA COMPREHENSIVE SCHOOL AANGESTELD, BESTAANDE UIT STACEY SIMMONS (VOORZITTER), LA-TOYA CHARLES (SECRETARIS) EN GIED MOMMERS (PENNINGMEESTER). DE NIEUWE BESTUURSLIEDEN HEBBEN ALLE DRIE EEN ONDERWIJS-ACHTERGROND EN DELEN DE PASSIE EN VASTBESLOTENHEID OM DE SABA COMPREHENSIVE SCHOOL (SCS) DE GOEDE KANT OP TE HELPEN STUREN.

De bestuursleden zijn het erover eens dat onderwijsverbeteringen bij de SCS bottom-up moeten plaatsvinden, waarbij docenten en management met elkaar samenwerken om een schoolbeleid te ontwikkelen dat zich baseert op de behoefte van de studenten en de wensen van ouders voor wat betreft de lokale arbeidsmarkt, de mogelijkheden voor hoger onderwijs en toekomstige werkgelegenheid op en rond het eiland.

De nieuwe bestuursleden zien voor zichzelf de volgende rol:

- Het SCS team ondersteunen bij de ontwikkeling van een duurzaam beleid;
- Monitoren van de leerplanontwikkeling en het bijbehorende kwaliteitsborgingsstelsel;
- Stimuleren van transparantie, verantwoordelijkheid en goed governance binnen het schoolsysteem;
- Creëren van een veilige omgeving voor het personeel, in het belang van de management-, les- en leerprocessen.
- Faciliteren van een sfeer waarin directie, management team, en zowel het onderwijzend als niet-onderwijzend personeel zich gewaardeerd voelen en waar iedere leerling in wordt meegenomen.

“Leerlingen kunnen zich ontwikkelen tot volwaardige leden van de Sabaanse gemeenschap maar ook tot wereldburgers”

Stacey Simmons, geboren op Saba en momenteel projectleider van de naschoolse opvang Child Focus, deed haar middelbare schoolopleiding aan de SCS, waarna zij Fine Arts and Arts Education studeerde in de V.S., in Florida. La-Toya, ook geboren op Saba, studeerde Sociale en Politieke Filosofie en Onderwijswetenschappen in België, in Leuven en Brussel. Gied Mommers verhuisde 28 jaar geleden van Nederland naar Saba, waar hij 8 jaar lang directeur van de SCS was en les gaf in Nederlands en geschiedenis.

Het bestuur is positief over de nieuwe ontwikkelingen binnen de school, die erop wijzen dat de leerlingen gemotiveerd zijn om het beste uit zichzelf te halen en dat het SCS Team zich er voor inzet om een omgeving te creëren waarin de leerlingen zich kunnen ontwikkelen tot volwaardige leden van de Sabaanse gemeenschap maar ook tot wereldburgers.

Zij noemen hier voorbeelden van deze ontwikkelingen:

- De talrijke SCS leerlingen die deelnemen aan buitenschoolse activiteiten zoals de Schaakclub en SABARC (red.: het archeologiecentrum van Saba).
- Diverse studenten die op vrijwillige basis bij de snorkelclub als jeugdleider werken.
- In januari van dit jaar hebben zo een 30 studenten, onder leiding van hun coach, meegedaan aan de Saba triatlon en het binnen teams opgenomen tegen ervaren triatleten uit verschillende landen.
- De docenten werken er bewust mee om de leerlingen een breed en veelomvattend programma te bieden, door zelf nieuwe onderwerpen aan de bestaande lesmodules in te brengen.
- De Techniekstudenten en hun docenten ontvingen recent positieve feedback van de CSEC (red.: equivalent van havo binnen de examenstructuur van het Caribbean Examination Council, waar de SCS lid van is) moderatoren voor de wijze waarop zij de schoolexamens hadden voorbereid en voor de behaalde resultaten.
- Diverse SCS docenten werken buiten schooltijd mee aan Sabaanse werkgelegenheidsprojecten, en dragen door de overdracht van kennis en vaardigheden bij aan de Sabaanse gemeenschap.
- Het recent opgerichte Opleidingscafé (Education Café) is een platform waarin ouders, docenten en zorgpersoneel samenkomen om samen na te denken en te werken aan meer mogelijkheden om van de SCS-leerlingen succesvolle individuen te maken.
- Het SCS team betreft leerlingen en ouders in de planning van activiteiten, door middel van een leerling- en ouderplatform en de medezeggenschapsraad. SCS docenten en management werken momenteel aan het formuleren van een gezamenlijke missie en visie waarmee richting kan worden gegeven aan toekomstige plannen.

V.l.n.r.: Vincka Struben, Cecilia Hendrikx en Jessica Hammarlund Bergmann

PINK PONY EXPRESS

... IS EEN AMSTERDAMS DESIGN COLLECTIEF.

De projecten van Pink Pony Express zijn gebaseerd op locaties waar er een frictie aanwezig is - meestal tussen de overheid en de lokale bevolking. Gedurende een langdurige periode van onderzoek die ook bestaat uit wonen en werken op deze locaties, maakt Pink Pony Express beelden die helpen bij het herdefiniëren van de situatie waardoor mensen soms iets anders tegen dingen gaan aankijken. Hun werk wordt gerealiseerd in openbare ruimten.

Meer informatie is te vinden op www.pinkponyexpress.nl

Het SCS bestuur is enthousiast over de innovatieve en positieve houding van het management en de docenten van de SCS. Maar het bestuur onderkent dat er nog ruimte voor verbetering is en nodigt ouders, docenten en burgers uit om met constructieve ideeën te blijven bijdragen aan een verdere, positieve ontwikkeling van de Saba Comprehensive School. ■

KINDEREN WILLEN SINT EUSTATIUS IN MADURODAM

Je kon er niet omheen: de plakATEN hingen overal op het eiland toen de basisschoolleerlingen op Sint Eustatius onlangs gingen stemmen om te bepalen welke bezienswaardigheden van het eiland een plek verdienen in Madurodam.

Het ontwerperscollectief Pink Pony Express bezocht Sint-Eustatius twee keer, met als doel het bieden van een nieuw perspectief op de relatie tussen Caribisch en Europees Nederland. Daarnaast wilden de Pink Pony-leden eraan bijdragen om kinderen van het eiland besef bij te brengen over thema's zoals identiteit en democratie.

Pink Pony Express deed het het eiland in 2012 voor het eerst aan, voor onderzoek en informatievergaring. Centraal bij dit eerste bezoek stond de vraag hoe het eiland gevaren is na de staatkundige veranderingen op 10-10-'10, waarbij de eilanden Sint-Eustatius, Bonaire en Saba officieel bijzondere gemeentes van Nederland werden.

Verkiezingscampagne

Het tweede bezoek, nu alweer enkele maanden geleden, had als doel om de kinderen van het eiland te laten beslissen welke onderdelen van het eiland in Madurodam moeten komen. Pink Pony Express selecteerde acht bezienswaardigheden, waar zij met de schoolkinderen maquettes van maakten. Uit deze acht bezienswaardigheden zijn er drie door de leerlingen van Sint-Eustatius democratisch uitgekozen om aan Madurodam voor te dragen. Dit zijn: de Bethel Methodist Church, de luchthaven en Fort Oranje; hier is een verkiezingscampagne aan vooraf gegaan. Bij de drie winnende gebouwen zijn door Cecilia Hendrixx van Pink Pony Express inmiddels gedenkstenen geplaatst, bedekt met echt goud, om het project te gedenken.

De maquettes zijn ondertussen naar Nederland verscheept en in januari tentoongesteld in Den Haag. Ook zullen ze gepresenteerd worden aan koning Willem-Alexander. Ondanks dat directeur Joris van Dijk van het park Madurodam aangeeft geen toezeggingen te kunnen doen, staat hij wel sympathiek tegenover het project dus wie weet ... ■

TRANSITIE NAAR ENGELS ALS INSTRUCTIETAAL

“We zijn nu bijna klaar met de eerste fase: de leerlijnontwikkeling”, vertelt curriculum facilitator Corine Vis van de SLO. “Met de overstap naar het Engels als instructietaal zijn nieuwe of aangepaste leerlijnen nodig. Leerlijnen vormen de leidraad waarmee de leerkrachten de leerlingen de kennis en vaardigheden bijbrengen die ze nodig hebben om succesvol aan vervolgonderwijs deel te nemen en te functioneren in de maatschappij. We noemen het doorlopende leerlijnen, omdat ze doorlopen van de voorschoolse opvang tot en met de middelbare school.”

De werkgroepen zijn dan ook samengesteld uit een begeleidster van Kinderdagopvang Buzzy Bees, een docent van iedere lagere school en één van de middelbare school.

Van leerlijnen naar periodeplannen

Als de leerlijnen staan, begint de volgende fase, waarin de periodeplannen worden gemaakt. Corine: “dit zijn overzichten van wat je in een periode van zes weken wanneer in de klas gaat behandelen. Deze plannen gaan

IN DE VERGADERRUIMTE VAN DE BETHEL METHODIST SCHOOL IS EEN GROEPJE DOCENTEN OP EEN WOENSDAGMIDDAG IN MAART HARD AAN DE SLAG: ONDER LEIDING VAN CORINE VIS VAN SLO (HET NATIONAAL EXPERTISECENTRUM LEERPLAN-ONTWIKKELING) WERKEN ZIJ AAN HET FINALISEREN VAN DE LEERLIJNEN DIE VANAF VOLGEND SCHOOLJAAR GAAN GELDEN VOOR HET VAK ENGELS. DIT IS ÉÉN VAN DE IN TOTAAL DRIE WERKGROEPEN, DIE ONDER LEIDING VAN SLO GESTALTE GEVEN AAN DE LEERPLANNEN VOOR RESP. ENGELS, REKENEN EN WISKUNDE EN NEDERLANDS ALS VREEMDE TAAL. AAN DIE LAATSTE WERKGROEP WERKEN OOK DESKUNDIGEN MEE VAN DE NEDERLANDSE TAALUNIE (NTU).

ook in op de manier waarop je dat doet, dus welke leeractiviteiten je daarbij inzet.”

Op basis van de leerlijnen en periodeplannen kunnen de scholen gefundeerde keuzes maken voor de lesmethodes. Betekent dit dat de bestaande methodes allemaal overboord gezet worden? Corine legt uit: “Een deel van de methodes die de scholen

nu gebruiken, is in het Nederlands. Voor de leerjaren die overstappen naar het Engels als instructietaal, betekent dit dus dat we op zoek moeten naar Engelstalig materiaal. De scholen werken nu voor sommige vakken al met Engelstalig materiaal. Van dat materiaal moet worden vastgesteld of het goed aansluit bij de leerlijnen en periodeplannen.”

TRANSITIE NAAR HET ENGELS: WAT KOMT ER ALLEMAAL BIJ KIJKEN?

Op Sint Eustatius wordt sinds september 2014 hard gewerkt aan de voorbereidingen voor de overstap naar het Engels als instructietaal in het onderwijs. Om die overstap te maken, moeten de volgende deelprojecten worden afgerond:

1

Ontwikkeling van nieuwe plannen voor wat de leerlingen wanneer moeten leren (het curriculum), vanaf de voorschoolse educatie tot en met de hoogste klas van het middelbaar onderwijs;

2

Assessment, gevolgd door een bijscholingstraject voor docenten om te waarborgen dat alle docenten het Engels beheersen op het niveau dat voor hun werk noodzakelijk is;

3

Introductie van een Engelstalig examensysteem voor de middelbare school, inclusief het beroepsonderwijs;

4

Ontwikkeling van een leerplan voor Nederlands als vreemde taal;

5

Ontwikkeling van een programma voor studenten die hun vervolgstudie in Nederland gaan doen;

6

Aanpassing van de regelgeving die vastlegt in welke taal leerlingen les krijgen.

Transitiecoördinator Angela Dekker werkt samen met OCW, de lokale scholen en enkele gespecialiseerde externe instituten aan de realisatie van bovengenoemde deelprojecten.

In de volgende editie besteden we aandacht aan de bijscholing van de docenten in het Engels.

“OP BASIS VAN DE LEERLIJNEN EN PERIODEPLANNEN KUNNEN DE SCHOLEN GEFUNDEERDE KEUZES MAKEN VOOR DE LESMETHODES”

Corine Vis van het Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling

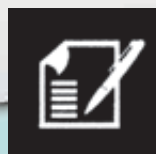

Doorlopende leerlijn

Een leerlijn geeft aan wat behandeld wordt per groep of klas en ook wat bereikt moet zijn alvorens een volgende stap kan worden gezet, om concrete doelen te bereiken die omschrijven wat leerlingen moeten kennen en kunnen. Doorlopend betekent dat de leerlijn begint bij de voorschoolse opvang en doorloopt tot en met de middelbare school.

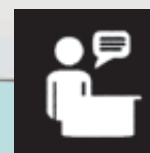
Een periodeplan

Een periodeplan is een overzicht van wat wanneer in de klas behandeld wordt gedurende een periode van 6 weken.

Leeractiviteiten

Dit zijn activiteiten die het leerproces in gang zetten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen reproductieve leeractiviteiten zoals lezen, luisteren, onthouden, opzeggen etc. en productieve leeractiviteiten zoals vergelijken, toepassen, beargumenteren etc.

STUDIE- EN BEROEPEN- MARKT BONAIRE

EEN MEISJE VAN TWAALF EN HAAR VADER KOMEN NET NAAR BUITEN GELOPEN. HET MEISJE ZIT PAS IN DE EERSTE KLAS VAN HET VWO, DUS AAN EEN KEUZE VOOR STUDIE OF BEROEP IS ZE NOG LANG NIET TOE. MÁÁR, ZEGT HAAR VADER, “WE HEBBEN AL IETS OP HET OOG! TWEE JAAR STUDEREN IN FLORIDA EN TWEE JAAR PANAMA, KLINKT GOED, TOCH?”

Het is 8 november 2014 en vader en dochter hebben zojuist een bezoek gebracht aan de Studie- en Beroepenmarkt. De markt vindt plaats in Jeugdhuis Jong Bonaire en wordt georganiseerd onder auspiciën van de stichting Ban Boneiru Bèk. Afgelopen jaar presenteerden voor de elfde keer op rij bedrijven, instellingen, scholen en universiteiten zich aan toekomstige werknemers en studenten van Bonaire. Ook de Florida State University (FSU) heeft dit jaar een stand op de beurs. “De universiteit wil de banden met het Caribisch gebied promoten,” vertelt Alonso de la Guardia van de FSU enthousiast. “We hebben daarom een speciaal programma voor Caribische studenten.” De Florida State University, die sinds 1957 ook een campus in Panama heeft, biedt een breed scala aan studies in diverse richtingen: van wiskunde tot geschiedenis, van talen tot rechten. “En jongeren uit de Cariben en Latijns Amerika komen in aanmerking voor speciale beurzen. Op dit moment hebben we een aantal Arubaanse studenten.” De la Guardia heeft al geïnteresseerden aan de stand gehad, onder wie de vader en de dochter. “Studeren bij het Panamakanaal,” lacht hij, “wie wil dat niet?”

Korting op collegegeld

Bij veel aankomende Bonairiaanse studenten leeft het idee dat studeren in de Verenigde Staten duur is. “Dat blijkt mee te vallen,” zegt Skye Romeyn, die met haar moeder net informatie heeft ingewonnen aan de stand van de University of Louisiana in Monroe (ULM). “Ik zit nu in havo 5,” vertelt Skye. “Ik wil na mijn eindexamen het liefst iets als performing arts gaan doen, zingen, dansen, acteren. Vorig jaar hebben we met een groep havo 4 leerlingen van de Scholengemeenschap Bonaire een studie- en cultuurreis gemaakt naar New York. Mijn wens om in Amerika te gaan studeren is na die reis alleen maar sterker geworden.” De moeder van Skye vult aan: “We dachten altijd dat Amerika onbetaalbaar was, maar studeren aan de ULM, bijvoorbeeld, blijkt goedkoper dan we dachten.” Terrence de Jongh, werkzaam aan de Amerikaanse universiteit, knikt bevestigend. “Het is een misverstand dat het zoveel duurder is om in Amerika te studeren dan in Nederland. Je betaalt aan de ULM één bedrag, en daarvoor kun je een studie volgen, heb je eten, en een dak boven je hoofd. Studenten uit de Cariben krijgen bovendien korting op het collegegeld. En verder worden ze bij ons behandeld als lokale kinderen. Dat betekent dat ze ook beurzen kunnen aanvragen.”

De Jongh weet als geen ander hoe het is om van het kleine Bonaire naar het grote Amerika te verhuizen. Hij kan de mensen die aan de stand komen voorlichten in het Engels, Nederlands of Papiaments “Ik ben Bonairiaan,” verklaart hij zijn talenkennis. “Ik heb hier op het eiland de middelbare school gedaan. Volgde de MTS op Aruba en ging daarna studeren aan de University of Louisiana.” Volgens De Jongh is de Amerikaanse campus just like Bonaire, niet te groot en niet te klein, “er heerst een familiegevoel en ook het eten lijkt wel wat op de kuminda krioyo. Ik hoop de banden tussen Louisiana en Bonaire aan te halen,” zegt hij. Afgelopen jaar nodigde hij daarom vertegenwoordigers van de lokale overheid uit om eens een kijkje op de universiteit te komen nemen.

Informatie inwinnen over de mogelijkheden om te studeren in Florida en Panama

Timothy Vasseur (l) geeft voorlichting over de opleiding tot piloot

Uitwisselingsprogramma met VS en Nederland

Regionale opleidingen zijn in de meerderheid op de elfde editie van de Studie- en Beroepenmarkt.

Melendy Neuman hoopt vandaag toekomstige studenten te interesseren voor één van de opleidingen van de University of Aruba (UA): “Zeker, er komen Bonairianen naar Aruba om te studeren. Toch mag dat aantal wat ons betreft groeien. Wij zijn een jonge universiteit, maar we zijn internationaal gericht en hebben uitwisselingsprogramma met de VS en Nederland. En het voordeel van studeren op Aruba is, dat de kennis en expertise in de regio blijven.”

De Curaçaose University of the Dutch Caribbean merkte in de afgelopen jaren een toestroom van studenten uit Bonaire. En ook vandaag hebben zich al een paar Bonairiaanse jongeren aangemeld. “We zijn een particuliere opleiding en bieden onderwijs op HBO niveau. Op het College of the Dutch Caribbean zijn vooral de verkorte MBO-opleidingen populair,” vertelt een van de voorlichters. “Op het MBO werken we er hard aan om de uitval van studenten te beperken. Jongeren krijgen drie uur in de week studieloopbaanbegeleiding. Als we zien dat iemand dreigt uit te vallen, gaan we meteen in gesprek en proberen we een oplossing te zoeken.”

Om de uitval terug te dringen en aankomende studenten goed voor te lichten, heeft ook de Haagse Hogeschool besloten om vandaag aanwezig te zijn op Bonaire. “We hebben veel Antilliaanse studenten in Den Haag,” licht Joey Uijleman Anthonijs, verantwoordelijk voor de internationale relaties van de school, toe. “Maar bijna de helft valt af na het eerste jaar. Dus willen we graag dat jongeren zo goed mogelijk worden voorbereid voor ze aan hun studie beginnen. We vertellen ze over de mogelijkheden die de Haagse Hogeschool biedt, maar maken ze ook bewust van obstakels waar ze in Nederland mee te maken kunnen krijgen.” Hij zou graag zien dat een dergelijke vorm van voorlichting in de regio ook op breder niveau gebeurt, en bepleit meer samenwerking tussen de scholen in Nederland en de decanen van middelbare scholen op de Antillen.*1

“WE DACHTEN ALTIJD DAT AMERIKA ONBETAALBAAR WAS, MAAR STUDEREN AAN DE UNIVERSITY OF LOUISIANA IN MONROE, BIJVOORBEELD, BLIJKT GOEDKOPER DAN WE DACHTEN”

Piloot worden

Een oud-leerling van de Scholengemeenschap Bonaire, Timothy Vasseur, geeft vanochtend voorlichting over het ‘private pilot programme’ dat hijzelf volgde nadat hij in 2012 zijn Havo afrondde. “Voor die opleiding kun je gewoon bij je vader en moeder op Bonaire blijven wonen. Want het theoretische gedeelte kun je hier op het eiland doen. Voor de praktijk, de vlieglessen, gaan studenten naar Florida. Daar ben je meestal voor een kortere periode, verhuizen is niet nodig.” Vasseur geeft zelf inmiddels les bij het ‘private pilot programme’. “Leerlingen die nog op de Havo zitten, kunnen al beginnen. En de beroepsperspectieven zijn goed.” Piloot worden is voor veel jongens nog altijd een droom, blijkt op de Studie- en Beroepenmarkt weer eens. De aankomende studenten luisteren gretig naar wat Vasseur, die vliegt voor EZ-Air, te vertellen heeft, de kleintjes kruipen achter de computer die op de stand staat: om even piloot te kunnen spelen. ■

Terrence de Jongh (l) is na zijn studie gaan werken aan de University of Louisiana en geeft nu voorlichting

*1. Er wordt momenteel binnen het “Platform studeren in het buitenland” gewerkt aan een speciaal programma voor leerlingen van de eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen die in Nederland of de regio willen gaan studeren. Het programma streeft naar verbetering van de voorlichting op het eiland, onder andere via de schooldecanen en een online database van mogelijke vervolgoopleidingen bij instituten in Nederland en in de regio. Gewerkt wordt ook aan verbetering van de opvang bij aankomst en van de begeleiding tijdens de studietijd.

De Reisgids Digitaal Leermateriaal is bestemd voor leraren (en ouders) in het basis- (funderend) en voortgezet of secundair onderwijs in het Nederlandse taalgebied. Docenten op Bonaire, Saba en Sint Eustatius, en op Curaçao, Aruba en Sint Maarten ontvangen het boek gratis.

Meer informatie: www.reidgidsdigitaallemateriaal.org

TELEFOONS EN ANDERE DIGITOOOLS IN DE LES

In plaats van smartphones te verbieden, kun je ze ook in de les gebruiken. Dat deed Delroy Sinclair, docent informatietechnologie op de Saba Comprehensive School. Hij liet zijn leerlingen een documentaire van het eiland maken, met behulp van hun mobiele telefoons.

Sinclair is een van de rolmodellen in de Reisgids Digitaal Leermateriaal. De gids is een initiatief van Louis Hilgers van EduCos en is bedoeld om docenten in het basis- en voortgezet onderwijs wegwijs te maken in het grote aanbod aan digitaal leermateriaal dat op het internet voor handen is. De gids stimuleert docenten daarnaast om na te denken over de vraag hoe digitale middelen en technologie effectief kunnen worden ingezet in de les.

Mediawijs

Johannetta Gordijn was betrokken bij de totstandkoming van het boek. Gordijn is coördinator van de lerarenopleiding op Bonaire, een dependance van de University of Curaçao, en doceert onder meer het vak Technology in de classroom. "Steeds meer klaslokalen, ook in Caribisch Nederland, hebben tegenwoordig een digibord," aldus Gordijn, en er is ontzettend veel interessant lesmateriaal op het internet te vinden. Maar als je als docent geen visie hebt op het gebruik van digitale middelen, is inzet van technologie weinig effectief."

Het onderwijs, stelt ook Gordijn, is steeds meer gericht op het verwerven van vaardigheden. Hoe vinden leerlingen de juiste informatie? Hoe maak je ze mediawijs? "Maar docenten gaan er soms ten onrechte vanuit dat kinderen van nu - de 'googlegeneratie' - wel weten hoe ze het internet moeten gebruiken, ze zitten immers de hele dag op de computer? Niets in minder waar: goed zoeken moet je leren."

Online een spelletje spelen

Bij de reisgids horen ook een website, en een app waarop docenten, bij de voorbereiding van hun lessen, geschikte tools en werkvormen kunnen vinden. Of dat nu voor wiskunde is, of voor geschiedenis. Gordijn: "Er kan nu veel meer dan dertig jaar geleden. Ik geloof dat je door het gebruik van nieuwe technologie, nog beter kunt differentiëren en dus nog meer uit de leerlingen kunt halen."

Dat vindt ook een van de andere 'rolmodellen' uit het boek, Heidi van den Tillaar, docent Engels op het LiseoBoneriano, de afdeling Havo/VWO van de Scholengemeenschap Bonaire. Zij zet ICT actief in om de spelling en de woordenschat van haar leerlingen te verbeteren. Ze gebruikt een online taalspel, waarmee ze een heuse competitie met echte prijzen heeft opgezet. "De leerlingen zijn enthousiast," zegt Van den Tillaar, "online een woordspelletje spelen is een leuke afwisseling met het traditionele oefenen."

Inspirerende wegwijzer

Volgens Van den Tillaar zijn een boek en een website als de Reisgids Digitaal Leermateriaal, een inspirerende wegwijzer voor de docent: "Er is genoeg interessants op het internet te vinden, maar het web is zo groot dat het lastig kan zijn om zelf bij de juiste informatie te komen. Tips en ideeën van anderen over hoe digitale werkvormen in je les te gebruiken, zijn zeker welkom." ■

‘MET TAAL IS HET NIET ANDERS DAN MET ZWEMMEN’

TAALTRAJECT OP BONAIRE OP BASIS VAN ADVIES TAALUNIE

KINDEREN OP BONAIRE KRIJGEN LES IN EEN TAAL DIE NIET HUN MOEDERTAAL IS EN DE GEBRUIKTE MATERIALEN SLUITEN ONVOLDOENDE AAN BIJ DE BELEVINGSWERELD VAN CARIBISCH NEDERLANDSE KINDEREN. MEDE HIERDOOR ZIJN ER ACHTERSTANDEN IN HET ONDERWIJS. OM DIE WEG TE WERKEN, VROEG HET MINISTERIE VAN OCW DE TAALUNIE OM ADVIES. DAT LUIDDE: ‘GEEF BEIDE TALEN HUN EIGEN PLEK IN HET ONDERWIJS: NEDERLANDS OM KENNIS TE VERWERVEN, PAPIAMENTS VOOR DE VERSTERKING VAN DE EIGEN IDENTITEIT. STAATSSECRETARIS SANDER DEKKER NEEMT HET ADVIES OVER. WAT BETEKENT DIT VOOR DE SCHOLEN OP BONAIRE?’

Maritsa Silberie en Nolly Oleana

“TAAL, MAG GEEN BELEMMEERING ZIJN OM ONDERWIJS TE KUNNEN VOLGEN. INTEGENDDEEL ZELFS. TAAL MOET ERVOOR ZORGEN DAT ELK KIND ZICH VOLDOENDE KAN ONTWIKKELEN EN AANSLUITING KAN VINDEN BIJ VERVOLGONDERWIJS”

Nolly Oleana klinkt stellig. Hij werkt als senior beleidsmedewerker voortgezet onderwijs bij de Rijksdienst Caribisch Nederland, afdeling onderwijs, cultuur en wetenschap (RCN/OCW). “Maar kinderen op Bonaire krijgen les in het Nederlands, en dat is voor de meesten een vreemde taal.” Zijn collega Maritsa Silberie, binnen RCN/OCW verantwoordelijk voor het primair onderwijs, vult aan: “Een Nederlands kind beheerst op z’n vierde zo’n 5.000 woorden. Op Bonaire horen kinderen thuis vrijwel alleen maar Papiaments. Kleutertjes komen op school voor het eerst in aanraking met Nederlands. Dat zorgt meteen voor achterstand.”

Het is daarom van belang, zegt Oleana, “om te kijken welke rollen taal vervult binnen het onderwijs: taal heb je nodig om kennis te verwerven én om je identiteit vorm te geven. Het Papiaments kan de eerste rol nog niet (volledig) vervullen, het Nederlands de tweede niet. Dat vraagt om een andere visie.”

“NEDERLANDS DRAAIT NIET ALLEEN
OM HET VAK NEDERLANDS”

De expertgroep Nederlands in overleg

“ONDERWIJS EN DE TAAL WAARIN
WORDT LESGEGEVEN ZIJN LASTIGE,
VAAK EMOTIONEEL BELADEN
ONDERWERPEN. JUIST DAAROM
IS HET VAN BELANG OM DE NEUZEN
ÉÉN KANT OP TE KRIJGEN”

De expertgroep Papiaments

Taalcontact

Die andere kijk op taalonderwijs krijgt op Bonaire al sinds vorig jaar gestalte in een nascholingstraject taalontwikkellend leren, dat specifiek voor de taalsituatie van het Primair Onderwijs op Bonaire ontwikkeld is door Juana Kibbelaar. Kern van het taalontwikkellend leren is dat taal niet alleen tijdens de taallessen wordt aangeleerd maar dat alle vakken bijdragen aan de taalontwikkeling van een kind. “Taalontwikkeling,” stelt Kibbelaar, “gebeurt niet alleen tijdens de taallessen, maar heeft alles te maken met “taalcontact”. Wil je een kind een taal leren, dan heeft het veel aanbod nodig. Voorlezen, zelf lezen, boeken, informatieve teksten, internet, films, het is allemaal goed voor de uitbreiding van de woordenschat.

Het Papiaments is een taal, die alleen op Aruba, Curaçao en Bonaire wordt gesproken. Er zijn les- en leesboekjes beschikbaar in die taal, maar niet genoeg.

De vraag is dan: kun je in je moedertaal voldoende kennis verwerven? Het Papiaments kan die functie binnen het onderwijs nog niet dragen, aldus Kibbelaar. “Wil je dat kinderen onbeperkt toegang tot kennis krijgen, dan moeten ze dus behalve hun moedertaal, een andere taal, bijvoorbeeld het Nederlands, beheersen op een heel hoog niveau. Die taal is een steunpilaar, die zorgt voor iets waar het Papiaments niet voor kan zorgen.”

Maar op dit moment, aldus Oleana, is het Nederlands van slechts een handjevol leerlingen op Bonaire voldoende om de aangeboden stof volledig te begrijpen. “Want Nederlands draait niet alleen om het ‘vak Nederlands’, het is een middel om onderwijs, om andere vakken, aardrijkskunde, geschiedenis, economie te kunnen volgen. Dus moet ook de beheersing van het Nederlands versterkt worden.”

De Taalunie adviseert om al vanaf groep 1 zoveel mogelijk les te geven in het Nederlands. Nu is op de meeste Bonairiaanse basisscholen het Papiaments de voertaal in de kleutergroepen. Doorgaans wordt in groep 5 overgestapt op het Nederlands. Silberie: “Met liedjes en spelletjes komen kinderen in groep 1, 2 en 3 wel in aanraking met het Nederlands maar dat blijkt lang niet voldoende om de aansluiting te maken naar Nederlandstalig onderwijs in groep 5.”

Glazige oogjes

“Met taal is het niet anders dan met zwemmen,” zegt Kibbelaar. “Hoe meer je het doet, hoe beter je het kunt.” Een groot en kwalitatief goed aanbod van Nederlandse lesboeken, leesboeken, internet, films is daarom noodzakelijk. Net als veel oefenen met praten en schrijven. “Lesgeven aan anderstalige kinderen vraagt ook andere technieken. Het helpt bijvoorbeeld als je dingen visueel maakt en het is

goed om aangeboden stof te herhalen.” Volgens Knibbelaar breng je dagelijkse communicatie bij kinderen niet op gang door een lesmethode maar door taalcontact: “En ik hoor van docenten dat het werkt. Dat ze minder aankijken tegen glazige oogjes. Dat leerlingen actiever meedoen, hun best doen om zelf Nederlands te praten. Dat zelfs de cijfers omhoog gaan. Met kleine stapjes uiteraard.”

Neuzen één kant op

Het advies van de Taalunie kwam tot stand na intensieve consultatie op het eiland met personen en instanties die betrokken zijn bij het onderwijs. Silberie: “We hebben gepraat over de huidige stand van zaken, gekeken waar de scholen naartoe willen. Toen het conceptadvies er lag, is dat aan de betrokkenen gepresenteerd. Naar ons idee is men positief over het advies. Het biedt meer mogelijkheden voor de Bonairiaanse leerling.” Kibbelaar voegt toe: “Onderwijs en de taal waarin wordt lesgegeven zijn lastige, vaak emotioneel beladen onderwerpen. Juist daarom is het van belang om de neuzen één kant op te krijgen: scholen, schoolbesturen, ouders, het eilandsbestuur, iedereen moet het eens worden over de vraag ‘wat willen we met het onderwijs op Bonaire’. Dat vraagt een continue vorm van overleg. Als iedereen daarbij voor ogen houdt ‘wat is goed voor onze kinderen’, dan moet het lukken.”

aan bijscholing, aanpassing van methodes etcetera om invulling te kunnen geven aan dit advies. Welke rol heeft het Papiaments op dit moment op de scholen, is er genoeg materiaal om het taalcontact voor het Nederlands uit te breiden, beheersen docenten het Nederlands op voldoende niveau om er les in te kunnen geven?”

Volgens Kibbelaar is het “bij de implementatie belangrijk om goede structuren op te zetten, ook omdat scholen in Caribisch Nederland kampen met een groot verloop aan docenten. Binnen de scholen kunnen mensen worden opgeleid om nieuwe leerkrachten te trainen in deze vorm van taalontwikkelen lesgeven.”

Concrete resultaten

Oleana vindt dat het advies voor “zowel voor het Papiaments als het Nederlands ontwikkelmogelijkheden biedt. Maar,” zegt hij, “concrete resultaten zullen we pas over een jaar of zes, zeven zien.” Maritsa Silberie vermoedt dat mogelijk al eerder vooruitgang geboekt kan worden: ‘Als kinderen ook in de voorschoolse leeftijd spelenderwijs Nederlandse woordjes leren, dan kun je op de basisschool vrij snel, misschien al over drie jaar, de eerste voorzichtige resultaten zien.’ ■

“MISSCHIEN ZIJN OVER DRIE JAAR DE EERSTE VOORZICHTIGE RESULTATEN AL TE ZIEN”

Expertgroepen

Naar aanleiding van het advies van de Taalunie zijn op Bonaire twee expertgroepen in het leven geroepen, één voor het Papiaments en één voor het Nederlands. Zij gaan de komende maanden een ‘quick scan’ uitvoeren naar de gevolgen van implementatie van het advies. Silberie licht toe: “Deze groepen van professionals uit Bonaire, Curaçao, Aruba en Nederland, onderzoeken wat nodig is

Bespreking van beide expertgroepen, onder leiding van voorzitter Riet Sealy (tweede van links)

MBO BONAIRE VIERT FEEST

HET MBO VAN DE SCHOLENGEMEENSCHAP BONAIRE VIERDE ONLANGS ZIJN VIJFTIENJARIG BESTAAN. DE SCHOOL DIE OOI TEGON MET EEN GROEPJE VAN DERTIEN, TELT NU MEER DAN 600 STUDENTEN. HOE KIJKT ROB VAN LIER, EEN VAN DE BETROK- KENEN VAN HET EERSTE UUR, TERUG OP DE BEGINPERIODE EN WELKE PLANNEN HEEFT DE HUIDIGE UNIT-DIRECTEUR, JORIS KARMAN, MET HET MBO?

“Administratie was vijftien jaar geleden de eerste opleiding,” vertelt Rob van Lier. “Daar was toen vanuit de arbeidsmarkt het meest behoefte aan. Bovendien had je voor een administratieve beroepsopleiding niet zoveel faciliteiten nodig: met een paar theorieboeken en een computer kwamen we een heel eind.”

Koffie onder de boom

Beroepsonderwijs was nodig op Bonaire, gaat Van Lier verder, “want voor leerlingen die het VMBO (toen nog VSBO) hadden afgerond, was geen toekomst op het eiland. Ze konden naar Aruba of Curaçao voor een vervolopleiding, maar als je zestien of zeventien bent, ben je nog jong, dan heb je nog steun van je ouders nodig.” Het MBO, dat nu een eigen locatie heeft aan de Kaya Korona, leidde in de eerste jaren een zwervend bestaan. Van Lier: “We gaven les in de middaguren, als de lokalen van de SGB leeg waren. Docenten dronken in de pauze hun koffie onder de boom, een docentenkamer was er niet. Pas sinds 2009 zitten we hier.”

Nu is Joris Karman directeur van een school die een groot aantal verschillende beroepsopleidingen aanbiedt, op verschillende niveaus. Van sociaal pedagogisch

werk tot boekhoudkundig medewerker, van media tot vliegtuigonderhoud, van timmerman tot kok.

Voldoende stageplekken

Opleidingen in de richtingen welzijn en horeca, die in 2004 voor het eerst werden aangeboden, waren vooral afgestemd op het aanbod op het VMBO. Met nieuwe studies als ‘media & techniek’ en ‘sport & bewegen’ probeert de school ook aan te sluiten bij de scholingsbehoefte van jongeren op het eiland. “Maar,” voegt Karman daar meteen aan toe, “we moeten altijd kijken wat de behoefte is van de arbeidsmarkt. Leerlingen moeten tijdens hun studie stage lopen, dus moeten er voldoende stageplekken zijn. We zien nu al dat het bij sommige opleidingen knelt. We vinden steeds creatieve oplossingen, maar het kan zijn dat we bepaalde opleidingen eens een jaartje niet aanbieden.”

Baangarantie

Niet alleen de studies, ook de doelgroepen zijn diverser geworden. Karman: “Het zijn niet alleen jongeren die net van het vmbo of de havo komen, die hier studeren. We geven ook les aan volwassenen die zich willen bijscholen. Op verzoek van de lokale overheid, bijvoorbeeld, bieden we een Job Coachingstraject aan voor ongeschoold secretariael personeel.”

“HET ZOU MOOI ZIJN ALS DE SCHOOL EN DE ARBEIDSMARKT SAMEN DE BEROEPSOPLEIDINGEN VORMGEVEN”

Ook is, in samenwerking met RCN, een opleiding ICT-servicemedewerker gestart. “Jongeren volgen een opleiding en hebben een baangarantie. Ik ben voorstander van projectmatig onderwijs”, vervolgt Karman, “daarbij wordt het beroepsonderwijs ingebed in de samenleving. Wat de afdeling techniek heeft gedaan met de solar boats tijdens de Regatta, dat zou van mij nog meer mogen.”

Volgens Van Lier gaan de meeste studenten die op Bonaire een MBO-opleiding volgen ook op het eiland aan de slag. Slechts een klein percentage stroomt door naar een HBO-opleiding in Nederland of elders. “Ik zie op de meest uiteenlopende plekken hier op het eiland oud-studenten aan het werk. Jongens die een techniek-opleiding doen, hoeven nauwelijks te solliciteren. Die krijgen vaak tijdens hun stage al een baan aangeboden.”

Dynamische en energieke school

De contacten tussen het MBO en het werkveld zijn goed, aldus Karman, al zou de samenwerking wat hem betreft nog intensiever mogen: “Het zou mooi zijn als de school en de arbeidsmarkt samen de beroepsopleidingen vormgeven.” Het MBO is een dynamische en energieke school, vinden Van Lier en Karman. Tegelijk zijn ze het erover eens dat de school niet aan zijn eigen succes ten onder moet gaan. “We leiden mensen op voor de arbeidsmarkt; dan moet er natuurlijk wel werk zijn.” ■

PROFICIAT!

RCN/OCW feliciteert Kolegio San Luis Bertran, Kolegio San Bernardo en Basisschool De Pelikaan op Bonaire met het behalen van de basiskwaliteitsnorm.

Directies, docenten en bestuur: wij zijn bijzonder trots op dit resultaat en danken u voor uw inzet. Wij hopen dat u dit mooie werk zult voortzetten voor de jeugd en toekomst van Bonaire!

Hans Kuilder
Diensthooft RCN/OCW

Rob van Lier en Joris Karman voor het MBO-gebouw

Kolegio San Luis Bertran, Kolegio San Bernardo en De Pelikaan hebben als eerste drie basisscholen op Bonaire hun onderwijs zo goed op orde dat ze van de Inspectie het oordeel basiskwaliteit hebben gekregen. Het bereiken van de basiskwaliteitsnorm werd op alle drie de scholen gevierd met taart. Op de foto het moment waarop Hoofd RCN/OCW Hans Kuilder de taart overhandigt aan vertegenwoordigers van Kolegio San Bernardo. V.l.n.r.: Maritsa Silberie van RCN/OCW, bovenschools directeur Kolegio San Bernardo/Kolegio San Luis Bertran Jane Lo-A-Njoe - Brul, diensthooft RCN/OCW Hans Kuilder en waarnemend locatieleider Richenna de Windt-Look van Kolegio San Bernardo.

STUDIE OF CURSUS VOLGEN? DAT KAN MET DE LERARENBEURS!

Hoe werkt de lerarenbeurs?

Met de Lerarenbeurs kunnen bevoegde docenten in het primair onderwijs tot en met het hoger beroepsonderwijs een bachelor- of masteropleiding volgen. De opleiding moet wel geregistreerd zijn in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO). De onderwijsinstelling waar de docent de opleiding gaat volgen, kan hierover nader informeren. De docent ontvangt subsidie voor studiekosten, studiemiddelen en reiskosten. Elke docent kan maximaal zeventuizend euro per jaar ontvangen om collegegeld te betalen en maximaal zevenhonderd euro voor studie- en reiskosten. De werkgever kan subsidie ontvangen om de docent studieverlof te verlenen en een vervanger aan te stellen.

Hoe moet de lerarenbeurs worden aangevraagd?

Woonst u in Caribisch Nederland en heeft u geen burgerservicenummer? Dan gaat het aanvragen van de Lerarenbeurs iets anders. U moet dan een aanvraagformulier gebruiken.

Dit kunt u opvragen via lerarenbeurs@duo.nl. In het onderwereld dient u dan 'Aanvraag formulier Lerarenbeurs' in te vullen.

“U KUNT OOK EEN LERARENBEURS AANVRAGEN, TERWIJL U AL MET DE OPLEIDING BENT BEGONNEN”

Kijk voor voor meer informatie over de Lerarenbeurs op de website:

www.duo.nl

TUSSEN 1 APRIL EN 30 JUNI 2015 KUNNEN DOCENTEN UIT EUROPEES EN CARIBISCH NEDERLAND DE LERARENBEURS AANVRAGEN VOOR HET STUDIEJAAR 2015/2016. DIT IS U EEN UITGELEZEN KANS OM UZELF VERDER TE ONTWIKKELEN. VOOR DE LERARENBEURS IS DIT JAAR 134 MILJOEN EURO BESCHIKBAAR VOOR ZOWEL EUROPEES ALS CARIBISCH NEDERLAND.

DOCENTEN ZIJN BEPALEND VOOR DE KWALITEIT VAN HET ONDERWIJS EN VOOR DE RESULTATEN VAN HUN LEERLINGEN. OM VOLDOENDE GOEDE DOCENTEN TE BEHOUDEN EN AAN TE TREKKEN, INVESTEREN WE IN DE OPLEIDING EN HET CARRIÈREPERSPECTIEF VAN LERAREN. DE BEURS IS BESCHIKBAAR VOOR DOCENTEN IN HET PRIMAIR EN VOORTGEZET ONDERWIJS EN IN HET MIDDELBAAR EN HOGER BEROEPSONDERWIJS.

De toelatingseisen voor invalkrachten zijn verruimd

De Lerarenbeurs is er ook voor intern begeleiders, zorgcoördinatoren, remedial teachers en ambulante begeleiders met een onderwijsbevoegdheid, die niet voor de klas staan. Ook invalkrachten kunnen de Lerarenbeurs aanvragen.

U moet dan op het moment van de aanvraag óf in de twaalf kalendermaanden daarvoor invalkracht zijn (ge-weest) bij een bekostigde onderwijsinstelling.

U kunt ook een Lerarenbeurs aanvragen, terwijl u al met de opleiding bent begonnen.

De Lerarenbeurs dient voortaan jaarlijks aangevraagd te worden

De subsidie voor studiekosten en de subsidie voor studieverlof worden voortaan voor één studiejaar verstrekt. De docent en het bevoegd gezag dienen voor een tweede of derde studiejaar opnieuw subsidie aan te vragen voor studiekosten of studieverlof. Dit kan eenvoudig via een digitaal format op de website van DUO.

Binnen 22 weken na afloop van het studiejaar waarvoor de subsidie is verleend volgt automatisch de definitieve vaststelling.

Het studiegebied voor docenten in Caribisch Nederland is verruimd

Om leraren in Caribisch Nederland meer studiemogelijkheden in de regio te kunnen bieden, is het studiegebied verruimd van ‘binnen de Europese Unie’ naar ‘binnen de Europese Unie en het Koninkrijk der Nederlanden’. Hierdoor kunnen deze leraren ook een studie volgen op Aruba, Curaçao of Sint-Maarten.

Om alles goed te kunnen monitoren, vragen we de leraren uit Caribisch Nederland om een kopie van hun aanvraag te sturen aan:

RCN / OCW

t.a.v. Maritsa.Silberie@Rijksdienstcn.com

De nieuwe aanvraagronde voor het komend studiejaar 2015-2016 loopt van 1 april tot en met 30 juni 2015.

De beurzen worden toegekend per onderwijssector en op volgorde van binnenkomst. Indien u of uw leraren meer informatie over de Lerarenbeurs wenst te krijgen, kunt u kijken op: www.duo.nl (onder: Lerarenbeurs). ■

EEN DAG MET JEFFERSON COFFIE

WOENSDAG

Op de woensdagmiddag is hij op Sint Eustatius aangekomen, samen met zijn college Mary Tielman. Jeff heeft op Sint Eustatius op een vaste stek: Elvia's place in de wijk Golden Rock. 'Het is een schoon en mooie appartement met alles dat ik nodig heb en ik kan hier altijd terecht.'

IN IEDERE EDITIE VAN "WHAT'S NEW" LOPEN WE EEN DAG MEE MET EEN ONDERWIJS-PROFESSIONAL IN CARIBISCH NEDERLAND. DEZE KEER LOPEN WE EEN DAG MEE MET JEFFERSON COFFIE (JEFF). HIJ IS UITVOERDER BIJ DE AFDELING STUDIEFINANCIERING BES (ONDERDEEL VAN RCN).

Jefferson Coffie (Jeff) is uitvoerder bij de afdeling Studiefinanciering BES (onderdeel van RCN). Hij verwerkt aanvragen van studenten in spe die voor studiefinanciering in aanraking willen komen, of voor de zogenaamde "opstarttoelage". Dat is een bedrag voor alle eerste kosten te dekken in afwachting van DUO studiefinanciering. Kosten zoals inschrijving aan het opleidingsinstituut van hun keuze, inschrijving bij de gemeente waar ze gaan wonen, de aanschaf van de belangrijkste spullen voor hun studentenkamer en meer. Voorlichting geven is een andere belangrijke taak van Jeff.

Om aankomende studenten en hun ouders informatie te kunnen geven over het studiefinancieringsstelsel en ze te helpen met hun aanvragen, organiseert de afdeling Studiefinanciering tweemaandelijks een werkbezoek op de bovenwindse eilanden. Jeff en zijn collega's reizen dus regelmatig. "Ik doe dit werk al sinds 2004", vertelt Jeff, "en ik vind het nog steeds erg leuk. Het is een dynamische baan, waarin ik ook veel contact dat ik heb met toekomstige en ex-studenten." Wij volgden Jeff tijdens dag twee van zijn driedaagse bezoek aan Sint Eustatius, in februari 2015.

DONDERDAG

De donderdag brengen Jeff en Mary bijna geheel door in een vergaderkamer van RCN, waar de aankomende studenten en ouders zich achter

elkaar melden. "Dit keer heb ik ook studenten geholpen met het papierwerk voor deelname aan de pilot voor terugbetaling van hun studieschuld", vertelt Jeff. Vorig jaar heeft DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs) ex-studenten tijdens een pilot de mogelijkheid geboden om hun studieschuld via een lokale bank terug te betalen. Dat kan behoorlijk wat geld schelen, omdat ze zo de (hoge) kosten van internationale betalingen kunnen omzeilen. "De pilot was een succes, dus besloot DUO dit jaar deze mogelijkheid definitief te blijven bieden.

De avonden heeft Jeff hard nodig om te ontspannen. Terwijl zijn college Mary zich in het zweet jogt, kiest hij voor een bezoek aan café/restaurant Cool Corner, waar hij met enkele collega's gezellig een drankje drinkt. Op deze donderdag besluit Jeff dat hij aan de 'wings' wil. Na een zoektocht langs enkele gelegenheden belandt hij toch weer bij het oude en vertrouwde Cool Corner: "soms is het een beetje zoeken als je iets specifiek wilt maar het is op Statia wel altijd lekker eten!" aldus Jeff.